

Književnist: sopomenke: literatura, besedna umetnost, slovstvo, knjižni jezik. L. 1150 trubar 3 slo narečja povzdigne v knjižni jezik. **Trivialna knjiž.** manj zahtevna, namenjena sprostitvi, besedilo hitreje pozabimo. **Umetniška knj.** Zahtevnejša, zahtevne teme, z bralcem vzpostavi stik. (romeo in julija, pika nogavička, deseti brat). **Umetnostni jeziki:** časovno zaznamovane besede, preneseni pomen, besedne figure, domišljijjski svet. Resnica v umetniškem svetu je zelo ohlapna, bralec išče svojo resnico. **Literarne zvrsti: pripoved ali etika:** nebesedna zveza ali proza, vezana, pripovedovanje, **lirika:** vezana v verzih, nevezana v prozi, **lirske zvrsti:** sonet, glosa, gazela, serenada, budnica, **dramatika:** vezana, nevezana, v verzih. **Literarna teorija:** vprašljivo, besedilo doživljamo sami, o tem se pogovarjamo, bolj ko je besedilo kvalitetno, več razlag ima, **lit.teorija:** oblika, pesniška sredstva, obnavljamo zgodbo, iščemo sporočilo, temo. **Pesniška sredstva:** besedna, glasovna, stavčna ali retorična. **Metafora:** prenesen pomen (tvoje oči sijejo kot zvezde)_na ta način se jezik razvija. **Poosebitev:** drevje je stopilo v stran. **Metonomija:** slovenec že mori slovenca brata, preimenovanje. **Glasovne figure:** rime, poudarki. **Rime:** moška, ženska, oklepajoča, zaporedna, prestopna.

Arhaična književnist: stara-1000 p.n.š., orientalska knjiž, antična knjiž, srednjeveška knjiž → renesančna knjiž. → baročna in klasicizem. **Arahična:** je starejša, nam odtujena. Verska vsebina, tudi na likovnem podnebj, človek je bil enostaven, primitiven → potreba po umetnosti, veri, lepoti, ant.knjiž. obravnava teme, ki so sodobnemu človeku še vedno blizu (biti pokopan kot človek, spopad med posameznikom in državo, nedemokratično vladanje, pravičnost vladanja). Arh. dela so klasična. **Orientalna knjiž.:** najstarejše književnosti (4.tis.p.n.š.). malo mlajša: sirska-babilonska, indska, staro-židovska, kitajska, japonska. Razvijejo se v skupnem prostoru, v orientu (od Tih.oc → Af., na bližnji V v Sr in J Az.). vse knjiž.so povezane z religijo, poznamo babilonski ep o Gilgamešu, št.knjige modrosti ali knjige knjig: sv pismo (st, nova zaveza). EGIPT: knjige mrtvih, 4 knjige konfucijanstva (konfucij-filozof), egip.knji:himna sončnemu božanstvu-egip.knjiž. PERZIJA: Avesta. **Sirska-babilonska knj.:** nastala na tleh alexandrije, je stara EG. Izumili so klinopis, v to knj. uvrščamo najstarejši ep o Gilgamešu, 1200 p.n.š. – 3500 verzov na glinenih ploščicah, v njem nastopajo bogovi in polbogovi. [**gilgameš:** živel 3500p.n.š., vladar mesta Uruk, legendarni junak vplival na zgodovino, imel stik z bož.svetom. dal je sezidati mestno obzidje, bil je oblasten, zato so se ljudje pritožili bogovom, ki so mu poslali konkurenta Engiduja; spopadala sta se dokler se nista spoprijateljila, v nekem drugem spopadu Engiduj umre, takrat se gilgameš zave svoje smrtnosti. Zatekel se je h bogovom, ki so mu povedali za rožo nesmrtnosti, ki jo je gilgameš tudi našel, vendar mu jo vzame kača, gilgameš se praznih rok vrne v mesto, kar mu svetuje modra točajka.] **staro-židovska knj.:**razvijala iz dediščine egipčanske in sum-babil.knjiž. njeni začetki spadajo v 1000pnš, **sopomenka:** starožidovska ali hebrejska, nastajala med semidskimi plemeni, iz katerih so kasneje nastali judje, hebrejci, izraelci, okrog 2000pnš so ta plemena prišla na ozemlje palestine in tam se je okrog l.1000 pnš razvili svojo kraljestvo. Znani kralji: DAVID (psalmi), SALOMON (visoka pesem, modrost, pravičnost). V 6.st.pnš Judje izgubijo samostojnost, živijo pod drugimi oblastmi, do l. 1945 (takrat dobijo svojo državo na območju palestne). **Star.žid knjiž.:**ohranjena v ST.zavezi, pomeni pa žid sv pismo. V 13 st so židje razvili 2 knjigi: Talmut, Kabala. **Znanstevniki, pesniki:** Einstein, Karl Marx, H.Heine, F.Kauka, G.Master, **stara zaveza:** hebrejski jezik, nastajalo od 7.st.pnš, -1000n.š. v grščino jo je prevajalo 70 ljudi, imen.pa se Septuaginta. V lat.jo je prevedel sv.heronij, prevod se imen. VULGATA. Sv Heronij je bil slčovenec (štanjel). St.zavezo poznamo po mojesovih knjigah, Nova zaveza: sv.hierouim, 4.st, Vulgata, lat. Biblija → biblos → knjiga vseh knjig:verska, lit.besedila. **Psalm:** hebrejsko: peta pesem ob spremljavi brenkal. Je tudi prosilna pesem, ponavljanje verzov.